

Bildande av naturreservatet Varan i Götene kommun

Innehåll

Beslut om bildande m.m.
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för beslut
Upplysningar
Ersättningstalan
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3-5 Beslutskartor
Bilaga 6. Skötselplan
Bilaga 7. Sakägarförteckning
Bilaga 8. Besvärshänvisning O4:1
Bilaga 9. Sändlista

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreservatet Varan
NVR ID	2028749
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Götene
Fastigheter och ägare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 7)</i>
Nyttjanderättsinnehavare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 7)</i>
Areal (ha):	434 ha, varav vatten 228 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Natura 2000-beteckning:	SE0540329
Naturgeografisk region:	Götalands centrala slättbygder; Vänerslätterna
Objektskategori:	Barr-naturskog nedan gränsen för fjällnära område
IUCN-kategori:	Strikt naturreseptat

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Varan.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen i bilaga 6. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m..

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla följande värdefulla naturmiljöer: Vänerns vatten och mindre öar (delvis Natura 2000-habitat 3130), en mosaik av barr-trädsdominerad men lövrik skogs-, håll-, och myrmark (delvis Natura 2000-habitat 9010, 9080), linddominerad ädellövskog (Natura 2000-habitat 9020), fuktiga till torra betesmarker som delvis nyligen har restaurerats (delvis natura 2000-habitat 6410 samt 9070).
- bevara och utveckla den rika svamp- och kärlväxtfloran i området samt naturvärden knutna till gamla, solitärt växande ädellövträd.
- strukturer, som varierande trädålder och trädslagsfördelning samt död ved ska förekomma i för skogsmiljöerna riklig omfattning. Betesmarkerna skall vara öppna, välbetade och hysa en kärlväxt- och svampflora karakteriserad av lång hävdkontinuitet. Strandmiljön skall förbli oexploaterad.
- typiska växt- och djursamhällen samt arter inom området, som t.ex. spillkråka, talltita, trubbfjädermossa, platt fjädermossa, grynig filtlav, lunglav, krag-, fransad och fyrflikig jordstjärna och tallticka samt inom området förekommande rödlistade arter skall ha stabila eller ökande populationer.
- friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i naturreservatet, och besökaren ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet ska tryggas genom att:

- skogs-, håll- och myrmarkerna huvudsakligen lämnas till fri utveckling.
- gamla ädellövträd skall röjas fram varsamt.
- befintliga betesmarker vidmakthålls genom årligt bete och skötsel.
- friluftslivet skall stimuleras genom att stigar och parkering anläggs samtidigt som det utövas på ett sådant sätt så att det inte påverkar naturmiljön och arterna negativt.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Uppföra byggnad eller anläggning.
2. Anlägga väg, luft- eller markledning.
3. Anordna upplag, utföra fyllning eller tippning.
4. Borra, spränga, gräva, schakta, eller bedriva täkt av något slag, ej heller husbehovstäkt.
5. Dika, dikesrensa, dämma, muddra, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden.
6. Avverka skog, gallra, röja, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd.
7. Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
8. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.
9. Tillföra naturliga eller kemiska växtnäringssämnen.
10. Stödutfodra med annat än mineralfoder.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

11. Bedriva bete mellan 1 nov – 15 april.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel och som framgår av föreskrifterna under B nedan.
- Vid reparation och underhåll av befintliga vägar.
- Vid övergångsutfodring under högst en vecka vår respektive höst efter överenskommelse med förvaltaren och på särskilt anvisad plats.

Föreskrifterna enligt A9 och A10 gäller inte för fiskodling med gällande tillstånd.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

1. Utmärkning av naturreservatets gränser i terrängen enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Uppsättning och underhåll av informationstavlor på platser som anges på bifogad karta, bilaga 3.
3. Anordning och underhåll av parkeringsplats och vandringsstigar enligt bifogad karta, bilaga 3.
4. Uppsättning och underhåll av stängsel för betesdjur för mark som ska betas, enligt karta, bilaga 4.
5. Restaurering av skog och betesmark, enligt karta, bilaga 5.
6. Gallring, röjning, slåtter och betesdrift enligt kartor, bilaga 4 och 5.
7. Röjning av sly, buskar och träd i anslutning till växtplatser för Klockgentiana och andra växter.
8. Genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.
9. Körning med motordrivet fordon i samband med skötselåtgärder enligt punkterna 1-7 ovan.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 §)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. På land framföra motordrivet fordon annat än på befintlig väg.
2. På vatten framföra motordrivet fordon i en högre hastighet än 7 knop.
3. Förtöja båt mer än två dygn i följd på samma plats.
4. Bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna träd och buskar.
5. Elda.
6. Tälta längre tid än tre dygn.
7. Utplanter växt- eller djurart.
8. Samla in insekter, lavar och mossor.
9. Cykla annat än på befintlig väg.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

10. Anordna lägerverksamhet.
11. Anordna idrottstävling som omfattar mer än 200 personer.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte när förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel och som framgår av föreskrifterna under B ovan.

Föreskriften C1 gäller ej jakträttsinnehavare vid uttransport av fällt större vilt med s.k. älghugare eller motsvarande.

Föreskriften C3 gäller inte innehavare av avtal med markägaren gällande de befintliga bryggorna längs med Forshemsvikens västra strand.

Beskrivning av naturreservatet

Naturreservatet Varan ligger vid Vänerstranden på Forshemsvikens västra sida. Topografin kan beskrivas som småkuperad med torra hållmarker med berg i dagen och sänkor med djupare jordtäcken och mindre våtmarker.

Den till ytan största naturtypen i reservatet är barrskog. I de strandnära delarna, där skogsbruk förekommit i minst omfattning, finns fina hållmarksområden. Till största delen består dessa äldsta skogar av tall. Där jordarna djupnar kommer löv och gran in. De yngre barrskogarna längre in åt land är alla påverkade av skogsbruk. Död ved finns i god mängd i de äldsta delarna.

En i länet mycket sällsynt lindskog ligger längs vägen upp mot hamnen. Det är ovanligt att lind är så starkt dominerande, framför allt är det yngre lind som är mest framträdande. Skogen har också ett intressant äldre trädskikt med riktigt gamla exemplar av ek, lind och tall.

I områdets sydligaste del vid Forshemsviken finns en hagmark. Större delen är trädklädd och kuperad, men de yttersta delarna är gamla trädfria våtmarker som ingår i betesfållan. I hagmarken är trädskiktet omväxlande i både artsammansättning och ålder.

Det finns tämligen stora arealer med våtmark, både trädklädd och öppen, trots att området är dikat och avvattnat till viss del. I de trädklädda våtmarkerna finns det rikligt med död ved, främst i klena dimensioner.

Områdets hyser en vattenyta över relativt grunda bottnar, vassområden samt en del små öar och skär. De flesta av dessa öar och skär har mycket sparsamt med vegetation och präglas av vind, vågor och isens rörelser.

Området hyser en mycket rik växt- och svampflora, mycket beroende på den rika berggrunden med grönstensförekomst, t ex. så har hundratals svampar, varav nästan 100 är speciellt intressanta för naturvården, noterats i området. På vissa delar längs stranden har det bildats vassområden som har betydelse för insekter och fåglar samt även för yngelutveckling för en del fiskar och groddjur. Vissa av områdets kala kobbar och skär är lämpliga koloniplatser för sjöfågel.

Vid Forshemsviken finns ett hamnområde med en större brygga samt det gamla torpet Fjällstugan. Dessa ligger dock utanför naturreservatet. Hamnen utgör bas för en fiskodling vid Forshemsviken. Ute på Aspenäs finns en mindre bevakningsstuga som tillhör fiskodlingen. Fiskodlingen har tillstånd till 2011 och vid tiden för detta beslut pågår prövning om förlängt tillstånd. Längs forshemsvikens västra strand finns även ett antal mindre båtbyggor.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Planeringsbakgrund

Riksintresse m.m.

300m på ömse sidor om strandlinjen omfattas av strandskyddsbestämmelser enligt 7 kap 14§ i miljöbalken.

Naturreseptatet ligger inom riksintresse för friluftsliv.

Vänern är av riksintresse för yrkesfiske.

Kommunal översiktsplan

Beslutet överensstämmer med intentionerna i översiktsplanen för Götene kommun

Befintligt områdesskydd

Området omfattas inte av något befintligt områdesskydd.

Ärendets handläggning

Länsstyrelsen initierade ärendet genom kontakt med markägarna i oktober 2006.

Förslag till skötselplan arbetades fram under 2007 av Pro Natura på uppdrag av Länsstyrelsen.

Området värderades i maj 2008 och har sedan uppdaterats vid flera tillfällen.

Överenskommelse om intrångsersättning tecknades i april 2012.

Samtliga berörda mark- och sakägare, har förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreseptat har remitterats till Götene kommun och Skogsstyrelsen samt Havs- och vattenmyndigheten.

LRF, Skaraborgs naturskyddsförening och Götene-Kinneulle Naturskyddsförening och Västergötlands ornitologiska förening har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Yttranden har inkommit från Götene kommun, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Olof Jansson, Vänerns laxodling samt Naturskyddsföreningen Götene-Kinneulle.

Götene kommun är positiva till förslag om beslut med föreskrifter och avgränsningar samt skötselplan.

Skogsstyrelsen har inget att erinra mot förslaget till beslut med föreskrifter, avgränsning samt förslag till skötselplan.

Havs- och vattenmyndigheten har inget att erinra mot förslaget.

Olof Jansson påpekar att paragrafen C3 kommer att innebära att befintliga bryggor i Forshemsviken inte kan nyttjas av nuvarande arrendatorer. Länsstyrelsen har infört undantag från paragraf C3 för de befintliga bryggorna i Forshemsviken.

Vänerns laxodling önskar ett tydliggörande av att det går att bedriva verksamhet inom reservatet om den är prövad enligt gällande lagstiftning samt ett tydliggörande av att hamnområdet är undantaget från reservatet. Länsstyrelsen anser att detta redan framgår tydligt i det remitterade förslaget till beslut inklusive karta. Vänerns laxodling föreslår vidare att informationstavlan vid hamnen skall informera om att det bedrivs en verksamhet (fiskodling) på platsen. Länsstyrelsen anser dock att det bör vara verksamhetsutövarens ansvar att informera om detta. Vidare vill Vänerns laxodling att det klargörs att parkeringsplatsen måste utformas så att det inte blir konflikter mellan besökarna i reservatet och den pågående fiskodlingsverksamheten. Länsstyrelsen har tillmötesgått detta önskemål genom ett förtydligande i skötselplanen.

Naturskyddsföreningen Götene-Kinneulle är positiva till förslaget till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Enligt skötselplanen (bilaga 6 till detta beslut) skall en parkeringsplats, informationsskylt samt båtplatser placeras på fastigheten Varan 2:1 utanför reservatet. Detta har diskuterats med markägarna som inte haft något att erinra. Vid tidpunkten för detta beslut pågår arbete med att teckna ett nyttjanderättsavtal gällande detta.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet Levande skogar.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning och vattenanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets

syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Gagnvirke

Alla virkessortiment inkl. grenar och toppar (GROT) som tas ut ur området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller staten.

Insektsangrepp

Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter naturreservatsbildningen att vara statens ansvar.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda. (7 kap 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).
- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskydds-förordningen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Länsstyrelsen i Västra Götalands län
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.

- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Nya Lidköpings-tidningen, Skaraborgs Läns Tidning samt Skaraborgsbygden ortstidningar.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4.

I detta ärende har länsöverdirektör Agneta Kores beslutat. Naturvårdshandläggare Henrik Roos har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg, funktionschef Johan Jannert, antikvarie Lisa Ragnarsson, länsarkitekt Jens Rasmusen, vattenvårdshandläggare Mats Johansson och länsjurist Anna Roslund.

Agneta Kores

Henrik Roos